ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 15ης Ιουνίου 2000 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-418/97 και C-419/97,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Nederlandse Raad van State (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

ARCO Chemie Nederland Ltd

και

Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (C-418/97)

και μεταξύ

Vereniging Dorpsbelang Hees,

Stichting Werkgroep Weurt+,

Vereniging Stedelijk Leefmilieu Nijmegen

και

Directeur van de dienst Milieu en Water van de provincie Gelderland,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

παρισταμένης της:

Elektriciteitsproductiemaatschappij Oost- en Noord-Nederland NV (Epon) (C-419/97),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida, L. Sevón (εισηγητή), C. Gulmann και J.-P. Puissochet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Elektriciteitsproductiemaatschappij Oost- en Noord-Nederland NV (Epon), εκπροσωπούμενη από τους H. J. Breeman και J. van den Brande, δικηγόρους Ρότερνταμ,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Molde, προϊστάμενο τμήματος στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον E. Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Stix-Hackl, Gesandte στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την S. Ridley, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον D. Wyatt, QC,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την L. Ström και τον H. van Vliet, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουνίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δύο διατάξεις της 25ης Νοεμβρίου 1997, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 11 Δεκεμβρίου 1997, το Nederlandse Raad van State υπέβαλε σε κάθε υπόθεση, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32, στο εξής: οδηγία).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο εκδικάσεως προσφυγών που ασκήθηκαν κατά διοικητικών αποφάσεων σχετικών με ουσίες προοριζόμενες να χρησιμεύσουν ως καύσιμο στη βιομηχανία του τσιμέντου ή για την παραγωγή ηλεκτρικής ενεργείας, ως προς τις οποίες ουσίες το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν πρόκειται περί πρώτων υλών ή περί αποβλήτων, υπό την έννοια της οδηγίας.

Η εφαρμοστέα κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας περιέχει τους ακόλουθους ορισμούς:

«α) *απόβλητο*: κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει.

Η Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 18, καταρτίζει, όχι αργότερα από την 1η Απριλίου 1993, κατάλογο των αποβλήτων των κατηγοριών που περιλαμβάνει το παράρτημα Ι. Ο κατάλογος αυτός θα επανεξετάζεται τακτικά και, εν ανάγκη, θα αναθεωρείται σύμφωνα με την ίδια διαδικασία·

β) *παραγωγός*: κάθε πρόσωπο του οποίου η δραστηριότητα παρήγαγε απόβλητα ("αρχικός παραγωγός") ή/και κάθε πρόσωπο που έχει πραγματοποιήσει εργασίες προεπεξεργασίας, ανάμειξης ή άλλες οι οποίες οδηγούν σε μεταβολή της φύσης ή της σύνθεσης των αποβλήτων αυτών·

γ) *κάτοχος*: ο παραγωγός των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα·

δ) *διαχείριση*: η συλλογή, η μεταφορά, η αξιοποίηση και η διάθεση των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας των εργασιών αυτών, καθώς και της επίβλεψης των χώρων απόρριψης·

ε) *διάθεση*: κάθε εργασία που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΙ Α·

στ) *αξιοποίηση*: κάθε εργασία που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΙ Β·

ζ) *συλλογή*: η περισυλλογή, διαλογή ή/και ανάμειξη των αποβλήτων για τη μεταφορά τους.»

4 Το παράρτημα Ι της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Κατηγορίες αποβλήτων» και απαριθμεί δεκαέξι κατηγορίες αποβλήτων. Η τελευταία κατηγορία, η Q 16, ορίζει τα εξής:

«Κάθε ουσία, ύλη ή προϊόν τα οποία δεν καλύπτονται από τις προαναφερόμενες κατηγορίες.»

5 Έτσι, με την απόφαση 94/3/ΕΚ, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442 (ΕΕ 1994, L 5, σ. 15), η Επιτροπή θέσπισε έναν εναρμονισμένο και μη εξαντλητικό κατάλογο των αποβλήτων, κοινώς καλούμενο «ευρωπαϊκός κατάλογος αποβλήτων».

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα για να προωθήσουν:

α) κατά πρώτον, την πρόληψη ή τη μείωση της παραγωγής και της βλαπτικότητας των αποβλήτων (...)

(...)

β) εν συνεχεία:

— την αξιοποίηση των αποβλήτων με ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση ή ανάκτηση ή οποιαδήποτε άλλη ενέργεια που έχει στόχο την παραγωγή δευτερογενών πρώτων υλών

ή

— τη χρησιμοποίηση των αποβλήτων ως πηγής ενέργειας».

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η αξιοποίηση ή η διάθεση των αποβλήτων θα πραγματο-

ποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να χρησιμοποιούνται διαδικασίες ή μέθοδοι που ενδέχεται να βλάψουν το περιβάλλον.

8 Τα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β της οδηγίας διευκρινίζουν τι πρέπει να νοείται ως διάθεση ή αξιοποίηση των αποβλήτων.

9 Στο παράρτημα ΙΙ Α της οδηγίας διευκρινίζεται ότι αυτό σκοπεί στην ανακεφαλαίωση των εργασιών διαθέσεως των αποβλήτων όπως εκτελούνται στην πραγματικότητα. Το παράρτημα αυτό περιλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες:

«D 1 Απόθεση επάνω ή μέσα στο έδαφος (π.χ. απόρριψη σε χωματερές κ.λπ.)

D 2 Επεξεργασία σε χερσαίο χώρο (π.χ. βιοαποικοδόμηση υγρών αποβλήτων ή ιλύος στο έδαφος κ.λπ.)

(...)

D 4 Τελμάτωση (π.χ. έκχυση υγρών αποβλήτων ή ιλύων σε φρέατα, μικρές λίμνες ή λεκάνες κ.λπ.)

D 10 Αποτέφρωση στη γη».

10 Το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας διευκρινίζει ότι σκοπεί στην ανακεφαλαίωση των εργασιών αξιοποιήσεως των αποβλήτων όπως εκτελούνται στην πραγματικότητα. Περιλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες:

«R 1 Ανάκτηση ή αναγέννηση διαλυτών

R 2 Ανακύκλωση ή ανάκτηση οργανικών ουσιών που δεν χρησιμοποιούνται ως διαλύτες

(...)

R 4 Ανακύκλωση ή ανάκτηση άλλων ανόργανων ουσιών

(...)

R 9 Κύρια χρήση ως καύσιμο ή ως άλλο μέσο παραγωγής ενέργειας».

Τα πραγματικά περιστατικά και τα προδικαστικά ερωτήματα

Υπόθεση C-418/97

11 Η ARCO Chemie Nederland Ltd (στο εξής: ARCO) ζήτησε από τον Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (Υπουργό Οικισμού, Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, στο εξής: αρμόδια αρχή) άδεια εξαγωγής στο Βέλγιο 15 000 000 kg «LUWA-bottoms». Μολονότι η ARCO θεωρεί και δηλώνει ότι τα LUWA-bottoms δεν είναι απόβλητα, ζήτησε, παρά ταύτα, την άδεια αυτή, για την περίπτωση που η αρμόδια αρχή θα τα θεωρούσε απόβλητα.

12 Οι ουσίες αυτές είναι ένα από τα προϊόντα της παραγωγικής διαδικασίας την οποία χρησιμοποιεί η ARCO. Εκτός από το οξείδιο του προπυλενίου και την τριτογενή βουτυλική αλκοόλη, από την παραγωγική αυτή διαδικασία προκύπτει ροή υδρογονανθράκων που περιέχουν μολυβδένιο. Το μολυβδένιο προέρχεται από τους καταλύτες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή του οξειδίου του προπυλενίου. Σε ειδικές εγκαταστάσεις το μολυβδένιο διαχωρίζεται από τη ροή των υδρογονανθράκων, οπότε λαμβάνεται η ουσία που η προσφεύγουσα χαρακτηρίζει ως LUWA-bottoms. Αυτά τα LUWA-bottoms, τα οποία έχουν θερμαντική δύναμη 25 έως 28 MJ/kg προορίζονται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμο στην τσιμεντοβιομηχανία.

13 Με απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1995, η αρμόδια αρχή δήλωσε ότι δεν είχε αντίρρηση για τη μελετώμενη εξαγωγή των «αποβλήτων» αυτών μέχρι την 1η Φεβρουαρίου 1996. Η ARCO υπέβαλε αίτηση θεραπείας κατά της αποφάσεως

αυτής ενώπιον της ίδιας ως άνω αρχής. Με απόφαση της 20ής Ιουλίου 1995, η εν λόγω αρχή απέρριψε την ως άνω αίτηση θεραπείας ως αβάσιμη. Υπό τις συνθήκες αυτές, η ARCO προσέφυγε κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

14 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η μεταφορά των LUWA-bottoms στο Βέλγιο εμπίπτει στον κανονισμό (ΕΟΚ) 259/93 του Συμβουλίου, της 1ης Φεβρουαρίου 1993, σχετικά με την παρακολούθηση και τον έλεγχο των μεταφορών αποβλήτων στο εσωτερικό της Κοινότητας καθώς και κατά την είσοδο και έξοδό τους (ΕΕ L 30, σ. 1). Συνεπώς, πρέπει προς τούτο να καθορισθεί αν η ουσία αυτή αποτελεί απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας.

15 Το Nederlandse Raad van State, ελέγχοντας αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας, διαπίστωσε ότι το παράρτημα Ι περιλαμβάνει μια κατηγορία Q 16 καλύπτουσα κάθε ουσία, ύλη ή προϊόν την οποία δεν καλύπτει άλλη κατηγορία του ιδίου παραρτήματος. Όσον αφορά την προϋπόθεση περί της «απορρίψεως» ενός αντικειμένου, το δικαστήριο αυτό διερωτάται αν μπορεί να θεωρηθεί ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται λόγω του ότι τα LUWA-bottoms τυγχάνουν μιας εργασίας την οποία αναφέρει το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας, δεδομένου ότι προορίζονται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμο.

16 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης κατά πόσον, για να καθορισθεί αν η χρήση των LUWA-bottoms ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή τους, ασκούν επιρροή τα κριτήρια τα οποία εφαρμόζει στο πλαίσιο της νομολογίας του σχετικά με τον Afvalstoffenwet (ολλανδικό νόμο περί αποβλήτων) και τον Wet chemische afvalstoffen (ολλανδικό νόμο περί των χημικών αποβλήτων), κατά την οποία δεν θεωρείται απόβλητο η ουσία που προκύπτει από παραγωγική διαδικασία και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς να υποστεί περαιτέρω επεξεργασία.

17 Το Nederlandse Raad van State διερωτάται επίσης κατά πόσον ασκούν επιρροή τα κριτήρια τα οποία διατυπώθηκαν αρχικώς στο Indicatief Meerjarenprogramma Chemische Afvalstoffen 1985-1989 (πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα για τα χημικά απόβλητα 1985-1989) και στη συνέχεια περιελήφθησαν στο από 18 Μαΐου 1994

έγγραφο της αρμόδιας αρχής προς τον πρόεδρο του δευτέρου τμήματος των Staten-Generaal (του Κοινοβουλίου). Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, μια ουσία εκφεύγει του χαρακτηρισμού της ως αποβλήτου μόνον αν:

— οι σχετικές ουσίες παραδίδονται απευθείας από τον υπεύθυνο για την παραγωγή τους

— σε άλλο πρόσωπο που τις χρησιμοποιεί κατά 100 %, χωρίς καμία προηγούμενη επεξεργασία (που θα αλλοίωνε τη φύση, τα χαρακτηριστικά ή τη σύνθεση των ουσιών), σε διαδικασία παραγωγής ή καθαρισμού π.χ. προς αντικατάσταση των πρώτων υλών που χρησιμοποιούσε μέχρι τότε, αλλά

— η χρήση αυτή δεν προσομοιάζει με κανέναν από τους συνήθεις τρόπους διαθέσεως αποβλήτων.

18 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, δεδομένου ότι, κατά το εθνικό δίκαιο, η έκφραση «διάθεση των αποβλήτων» καλύπτει τόσο την τελική διάθεση όσο και την αξιοποίηση των αποβλήτων, υπό την έννοια της οδηγίας, η χρήση των των LUWA-bottoms ως καυσίμου υπό την έννοια της κατηγορίας R 9 του παραρτήματος II B της οδηγίας αποτελεί πάντοτε απόρριψη.

19 Τέλος, το Nederlandse Raad van State διαπίστωσε ότι, στην προσβαλλομένη απόφαση, η αρμόδια αρχή προσέδωσε σπουδαιότητα στο γεγονός ότι επρόκειτο περί υπολείμματος.

20 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, το Nederlandse Raad van State αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορεί από το γεγονός και μόνον ότι τα LUWA-bottoms αποτελούν αντικείμενο μιας από τις εργασίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II Β της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ να συναχθεί ότι πρόκειται για απόρριψη της εν λόγω ουσίας, οπότε είναι δυνατός ο χαρακτηρισμός της ως αποβλήτου κατά την έννοια της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ;

2) Εξαρτάται η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον η χρήση των LUWA-bottoms ως καυσίμου πρέπει να θεωρηθεί ως μορφή απορρίψεως από το αν

α) τα LUWA-bottoms αποτελούν, σύμφωνα με τις αντιλήψεις στην κοινωνία, απόβλητα, πράγμα για το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία το αν η αξιοποίησή τους ως καυσίμου είναι δυνατή αφενός χωρίς ριζική επεξεργασία τους και αφετέρου κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος;

β) η χρήση των LUWA-bottoms ως καυσίμου προσομοιάζει με συνήθη τρόπο αξιοποιήσεως αποβλήτων;

γ) το αντικείμενο της χρήσεως αυτής αποτελεί κύριο προϊόν ή υποπροϊόν (υπόλειμμα);»

21 Στις 25 Ιανουαρίου 1993 η Elektriciteitsproductiemaatschappij Oost- en Noord-Nederland NV (Epon) (ανώνυμος εταιρία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας των ανατολικών και βορείων Κάτω Χωρών, στο εξής: Epon) ζήτησε, βάσει των συνδυασμένων διατάξεων του Hinderwet (νόμου περί επικινδύνων, ανθυγιεινών και οχληρών εγκαταστάσεων), του Wet inzake de luchtverontreiniging (νόμου περί ατμοσφαιρικής ρυπάνσεως) και του Wet geluidhinder (ολλανδικού νόμου περί ηχορυπάνσεως), να της χορηγηθεί άδεια για τη μεταβολή του τρόπου λειτουργίας του θερμοηλεκτρικού εργοστασίου της στο Gelderland, το οποίο βρίσκεται στην πόλη Nijmegen (Κάτω Χώρες).

22 Η αίτηση αυτή αφορούσε ένα σχέδιο για τη χρήση υπολειμμάτων ξυλείας, παραδιδομένων υπό μορφή ροκανιδιών και προερχομένων από κατασκευές οικοδομών και κατεδαφίσεις κτιρίων. Τα ροκανίδια αυτά, μετά την μετατροπή τους σε σκόνη ξύλου, θα χρησιμοποιούνταν ως καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενεργείας.

23 Η αίτηση δεν χαρακτήριζε τις ουσίες αυτές ως απόβλητα και δεν σκοπούσε στη χορήγηση αδείας δυνάμει του νόμου περί αποβλήτων.

24 Με απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 1994, οι Gedeputeerde Staten van Gelderland χορήγησαν στην Epon την άδεια για τη ζητηθείσα μετατροπή.

25 Σύμφωνα με την άδεια αυτή, απαγορεύεται, εντός της εγκαταστάσεως, η καύση ή η απόθεση αποβλήτων, η απόρριψή τους εντός του εδάφους ή η έκχυσή τους στα υπόγεια ύδατα, καθόσον η αίτηση δεν αφορούσε τις εργασίες αυτές.

26 Το σημείο 2.1 της αδείας απαιτεί να συμφωνηθούν με τους προμηθευτές και να εγκριθούν από τον διευθυντή της υπηρεσίας προστασίας περιβάλλοντος και υδάτων (στο εξής: διευθυντής) ποιοτικές προδιαγραφές («προϋποθέσεις παραλαβής») των ροκανιδιών.

27 Η Epon υπέβαλε με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1995 τις προδιαγραφές αυτές στον διευθυντή, ο οποίος τις ενέκρινε με έγγραφο της 18ης Ιουλίου 1995.

28 Το στοιχείο c των προϋποθέσεων παραλαβής προβλέπει τα εξής:

«Τα ροκανίδια δεν πρέπει να περιέχουν άμμο, σωματίδια χρωστικών ουσιών, πέτρες, γυαλί, μόρια πλαστικού υλικού, κλωστοϋφαντουργικές ίνες ή ρινίσματα μετάλλων.

Ένα εμπορευματοκιβώτιο με ροκανίδια επιτρέπεται να περιέχει:

— 20 % κατ' ανώτατο όριο μοριοσανίδων,

— 10 % κατ' ανώτατο όριο σκληρών ινοσανίδων.

Οι ανωτέρω ποιοτικές προδιαγραφές δεν απαγορεύουν την παραλαβή περιορισμένων ποσοτήτων στρωτήρων, εμποτισμένου ξύλου και διατηρημένου (με κρεόζωτο) ξύλου.»

29 Οι Vereniging Dorpsbelang Hees κ.λπ. υπέβαλαν αιτήσεις θεραπείας κατά της εγκριτικής αποφάσεως της 18ης Ιουλίου 1995. Ο διευθυντής απέρριψε τις αιτήσεις θεραπείας ως απαράδεκτες ή αβάσιμες, οπότε οι Vereniging Dorpsbelang Hees κ.λπ. προσέφυγαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

30 Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ισχυρίζονται ότι οι προϋποθέσεις παραλαβής επιτρέπουν, μεταξύ άλλων, την παραλαβή ξύλου περιέχοντος καρκινογόνες ουσίες, διοξίνη ή ουσίες κατά την καύση των οποίων παράγεται διοξίνη. Ισχυρίζονται, μεταξύ άλλων, ότι η επεξεργασία των ξύλων δεν επιτρέπει να εκφύγουν του χαρακτηρισμού τους ως «αποβλήτων», διότι θα μπορούσαν να περιέχουν χρώματα, ουσίες εμποτισμού, κόλλα, μόρια πλαστικού και διαλύτες.

31 Η εξέταση της προσφυγής απαιτεί να εξετασθεί αν οι ποιοτικές προδιαγραφές («προϋποθέσεις παραλαβής») των ροκανιδιών, οι οποίες εγκρίθηκαν με την απόφαση της 18ης Ιουλίου 1995, συμβιβάζονται με την άδεια μετατροπής της 11ης Φεβρουαρίου 1994.

32 Για λόγους παρεμφερείς προς τους εκτιθεμένους στο πλαίσιο της υποθέσεως C-418/97, το Nederlandse Raad van State αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορεί από το γεγονός και μόνον ότι τα ροκανίδια αποτελούν αντικείμενο μιας από τις εργασίες που απαριθμούνται στο παράρτημα II Β της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ να συναχθεί ότι πρόκειται για απόρριψη της εν λόγω ουσίας, οπότε είναι δυνατός ο χαρακτηρισμός της ως αποβλήτου κατά την έννοια της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, εξαρτάται η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον η χρήση ροκανιδιών ως καυσίμου πρέπει να θεωρηθεί ως μορφή απορρίψεως από το αν

α) τα απόβλητα από εργασίες ανοικοδομήσεως και κατεδαφίσεως από τα οποία λαμβάνονται τα ροκανίδια έχουν ήδη αποτελέσει πριν από την καύση αντικείμενο εργασιών που πρέπει να χαρακτηριστούν ως απόρριψη, δηλαδή εργασιών (ανακυκλώσεως) με τις οποίες επιδιώκεται να καταστούν τα απόβλητα αυτά κατάλληλα για επαναχρησιμοποίηση (κατάλληλα να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα);

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ανωτέρω ερώτημα, αποτελεί εργασία αξιοποιήσεως αποβλήτων η εργασία με την οποία επιδιώκεται να καταστεί ένα απόβλητο κατάλληλο για επαναχρησιμοποίηση (εργασία ανακυκλώσεως) μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η εργασία αυτή αναφέρεται ρητά στο παράρτημα II Β της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ ή και στην περίπτωση κατά την οποία η εργασία αυτή προσομοιάζει με μία από τις αναφερόμενες στο παράρτημα II Β εργασίες;

β) τα ροκανίδια αποτελούν, σύμφωνα με τις αντιλήψεις στην κοινωνία, απόβλητα, πράγμα για το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία το αν η αξιοποίησή τους ως καυσίμου είναι δυνατή αφενός χωρίς ριζική επεξεργασία τους και αφετέρου κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος;

γ) η χρήση των ροκανιδιών ως καυσίμου προσομοιάζει με συνήθη τρόπο αξιοποιήσεως αποβλήτων;»

33 Με διάταξη του προέδρου του Δικαστηρίου της 23ης Ιανουαρίου 1998, οι δύο υποθέσεις ενώθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας, προς διευκόλυνση της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

34 Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας, πρέπει να θεωρείται απόβλητο κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει.

35 Ωστόσο, η κατηγορία Q 16 του παραρτήματος Ι περιλαμβάνει τις λοιπές περιπτώσεις, δηλαδή σ' αυτήν μπορεί να καταταγεί κάθε ύλη, ουσία ή προϊόν που δεν καλύπτεται από τις άλλες κατηγορίες.

36 Επομένως, το περιεχόμενο της εννοίας του αποβλήτου εξαρτάται από την έννοια του όρου «απόρριψη» (απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, Συλλογή 1997, σ. I-7411, σκέψη 26).

37 Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο όρος αυτός πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 28ης Μαρτίου 1990, C-206/88 και C-207/88, Vessoso και Zanetti, Συλλογή 1990, σ. I-1461, σκέψη 12).

38 Συναφώς, η τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας διευκρινίζει ότι «βασικός στόχος κάθε ρυθμίσεως στον τομέα της διαθέσεως των αποβλήτων πρέπει να είναι η προστασία της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς επιδράσεις που προκαλούνται από τη συγκέντρωση, τη μεταφορά, την επεξεργασία, την εναποθήκευση και την απόθεση των αποβλήτων».

39 Εξάλλου, υπογραμμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 130 Ρ, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 174, παράγραφος 2, ΕΚ), η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επί-

πεδο προστασίας και στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης μεταξύ άλλων.

40 Επομένως, η έννοια του αποβλήτου δεν μπορεί να ερμηνεύεται περιοριστικώς.

41 Τέλος, πρέπει να διευκρινισθεί ότι, ελλείψει κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα ως προς την επιλογή των μεθόδων αποδείξεως των διαφόρων στοιχείων που ορίζουν οι οδηγίες τις οποίες μεταφέρουν στο εσωτερικό τους δίκαιο, καθόσον τούτο δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου (βλ., στο πνεύμα αυτό, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, 205/82 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κ.λπ., Συλλογή 1983, σ. 2633, σκέψεις 17 έως 25 και 35 έως 39· της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston, Συλλογή 1986, σ. 1651, σκέψεις 17 έως 21, και της 8ης Φεβρουαρίου 1996, C-212/94, FMC κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-389, σκέψεις 49 έως 51).

42 Θα έθιγε την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 130 Ρ της Συνθήκης και της οδηγίας η χρησιμοποίηση από τον εθνικό νομοθέτη αποδεικτικών μέσων όπως τα νόμιμα τεκμήρια, τα οποία θα είχαν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας και τη μη κάλυψη υλών, ουσιών ή προϊόντων που ανταποκρίνονται στον ορισμό του «αποβλήτου» υπό την έννοια της οδηγίας.

43 Υπό το πρίσμα αυτών των σκέψεων πρέπει να εξετασθούν τα υποβληθέντα από το εθνικό δικαστήριο ερωτήματα.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος και στις δύο υποθέσεις

44 Με το πρώτο του ερώτημα και στις δύο υποθέσεις, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το γεγονός και μόνον ότι μια ουσία όπως τα LUWA-bottoms ή τα ροκανίδια ξύλου τυγχάνει μιας εργασίας την οποία αναφέρει το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί απορρίψεως της ουσίας αυτής και αν πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί η εν λόγω ουσία απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας αυτής.

45 Όλα τα μέρη που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου προτείνουν να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό. Τα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β περιγράφουν μεθόδους διαθέσεως και αξιοποιήσεως ουσιών. Εντούτοις, όλες οι ουσίες που υποβάλλονται σε επεξεργασία σύμφωνα με τις μεθόδους αυτές δεν είναι οπωσδήποτε απόβλητα.

46 Κατ' αρχάς, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, από το γράμμα του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας προκύπτει ότι το περιεχόμενο της εννοίας του αποβλήτου εξαρτάται από την έννοια του όρου «απόρριψη».

47 Περαιτέρω, από το άρθρο 4 και τα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β της οδηγίας προκύπτει ειδικότερα ότι ο όρος αυτός περιλαμβάνει, κυρίως, τη διάθεση και την αξιοποίηση μιας ουσίας ή ενός αντικειμένου.

48 Όπως διευκρινίζει η σημείωση που προηγείται των διαφόρων κατηγοριών που απαριθμούνται στα παραρτήματα ΙΙ Α και ΙΙ Β, τα παραρτήματα αυτά σκοπούν στην ανακεφαλαίωση των εργασιών διαθέσεως και αξιοποιήσεως όπως εκτελούνται στην πραγματικότητα.

49 Εντούτοις, το γεγονός ότι στα παραρτήματα αυτά περιγράφονται μέθοδοι διαθέσεως ή αξιοποιήσεως αποβλήτων δεν έχει ως αναγκαία συνέπεια ότι κάθε ουσία που υποβάλλεται σε επεξεργασία σύμφωνα με μια από τις μεθόδους αυτές πρέπει να θεωρείται απόβλητο.

50 Πράγματι, μολονότι οι περιγραφές ορισμένων από τις μεθόδους περιλαμβάνουν ρητή μνεία περί αποβλήτων, ωστόσο άλλες είναι διατυπωμένες πιο αφηρημένα και, ως εκ τούτου, μπορούν να εφαρμοσθούν σε πρώτες ύλες που δεν αποτελούν απόβλητα. Έτσι, η κατηγορία R 9 του παραρτήματος II Β, η οποία φέρει τον τίτλο «Κύρια χρήση ως καύσιμο ή ως άλλο μέσο παραγωγής ενέργειας», μπορεί να καλύπτει το μαζούτ, το αέριο ή την κηροζίνη, ενώ η κατηγορία R 10, η οποία φέρει τον τίτλο «Διασπορά στο έδαφος χρήσιμη από γεωργική ή οικολογική άποψη», μπορεί να καλύπτει το τεχνητό λίπασμα.

51 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα και στις δύο υποθέσεις πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το γεγονός και μόνον ότι μια ουσία όπως τα LUWA-bottoms ή τα ροκανίδια ξύλου τυγχάνει μιας εργασίας την οποία αναφέρει το παράρτημα II Β της οδηγίας δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί απορρίψεως της ουσίας αυτής και δεν πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί η εν λόγω ουσία απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος και στις δύο υποθέσεις

52 Το δεύτερο ερώτημα και στις δύο υποθέσεις αφορά επίσης τον ορισμό της «απορρίψεως», προκειμένου να καθορισθεί αν συγκεκριμένη ουσία αποτελεί απόβλητο.

53 Το ερώτημα αυτό έχει τρία σκέλη. Το δεύτερο ερώτημα, στοιχεία α' και β', στην υπόθεση C-418/97 και το δεύτερο ερώτημα, στοιχεία β' και γ', στην υπόθεση C-419/97 αφορούν κυρίως τον τρόπο χρήσεως μιας ουσίας και, ως εκ τούτου, εξετάζονται από

κοινού. Το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-418/97 αφορά τον τρόπο παραγωγής της ουσίας. Τέλος, το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α', στην υπόθεση C-419/97 αφορά τις εργασίες ανακυκλώσεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχεία α' και β', στην υπόθεση C-418/97 και επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχεία β' και γ', στην υπόθεση C-419/97

54 Με το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α', στην υπόθεση C-418/97 και με το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο β', στην υπόθεση C-419/97, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν, προκειμένου να καθορισθεί αν η χρήση μιας ουσίας όπως τα LUWA-bottoms ή τα ροκανίδια ξύλου ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή τους, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η εταιρία θεωρεί τις ουσίες αυτές απόβλητο ή ότι οι ουσίες αυτές μπορούν να αξιοποιηθούν ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία.

55 Με το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο β', στην υπόθεση C-418/97 και με το δεύτερο ερώτημα, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-419/97, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν, προκειμένου να καθορισθεί αν η χρήση μιας ουσίας όπως τα LUWA-bottoms ή τα ροκανίδια ξύλου ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή τους, πρέπει να εξετασθεί αν η χρήση ως καυσίμου προσομοιάζει με συνήθη τρόπο αξιοποιήσεως των αποβλήτων.

56 Η ARCO θεωρεί ότι το γεγονός ότι μια ουσία αξιοποιείται κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την απόδειξη του ότι η εν λόγω ουσία δεν είναι απόβλητο. Διευκρινίζει ότι τα LUWA-bottoms, των οποίων η θερμαντική αξία μπορεί να συγκριθεί με αυτή των μιγμάτων άνθρακα πρώτης κατηγορίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά 100 % ως καύσιμο, χωρίς να υποβληθούν σε πρόσθετη επεξεργασία. Η χρήση τους στη βιομηχανία του τσιμέντου είναι μια λύση συνάδουσα με την προστασία του περιβάλλοντος, διότι, στην περίπτωση αυτή, το μολυβδένιο δεν βλάπτει το περιβάλλον, αλλά, κατά τη διαδικασία, ακινητοποιείται και ενσωματώνεται στο τσιμέντο αμέσως και ολοσχερώς.

57 Αντιθέτως, δεν χρειάζεται να γίνει χρήση του κριτηρίου της ομοιότητας μεταξύ της χρήσεως και συνήθους τρόπου αξιοποιήσεως των αποβλήτων.

58 Η Epon θεωρεί επίσης ότι ουσίες προοριζόμενες να χρησιμοποιηθούν σε παραγωγική διαδικασία πανομοιότυπη ή ανάλογη προς αυτή στην οποία υποβάλλονται οι πρωτογενείς πρώτες ύλες δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να θεωρούνται απόβλητα, υπό την προϋπόθεση ότι η χρήση πραγματοποιείται κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος, δηλαδή υπό την προϋπόθεση ότι, σε σύγκριση με τις πρωτογενείς πρώτες ύλες, η χρήση των εν λόγω ουσιών δεν έχει περισσότερες επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον.

59 Εξάλλου, η Epon θεωρεί ότι η αναφορά στην κατηγορία R 9 του παραρτήματος II B («Κύρια χρήση ως καύσιμο ή ως άλλο μέσο παραγωγής ενέργειας») δεν ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι, λόγω του ευρέος ορισμού της, η κατηγορία αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο διακρίσεως όσον αφορά το ζήτημα αν πρόκειται περί αποβλήτου.

60 Η Δανική και η Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή θεωρούν ότι τα στοιχεία αυτά στερούνται επιρροής και ότι η έννοια του αποβλήτου δεν εξαρτάται από την επεξεργασία την οποία υφίσταται το αντικείμενο ή η ουσία. Εξάλλου, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι δεν υπάρχει λόγος αναφοράς στον τρόπο κατά τον οποίο η εταιρία αντιλαμβάνεται ότι πρόκειται περί αποβλήτου, διότι οι αντιλήψεις μπορεί να διαφέρουν από κράτος μέλος σε κράτος μέλος.

61 Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, ένα υποπροϊόν το οποίο προκύπτει από παραγωγική διαδικασία μη προοριζόμενη, κυρίως ή παρεμπιπτόντως, να παραγάγει την ουσία αυτή δεν εμπίπτει στην έννοια του αποβλήτου οσάκις μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς να

υποστεί περαιτέρω επεξεργασία. Αν η ουσία έχει θετική αγοραία αξία, τούτο σημαίνει ότι η παραγωγή της ήταν τουλάχιστον δευτερεύων προορισμός και ότι ο παραγωγός δεν μπορεί να την απορρίψει, υπό τη νομική έννοια που δίδεται με τον ορισμό του αποβλήτου.

62 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονεί ότι μια ουσία δυνάμενη να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο για την παραγωγή ενεργείας στο πλαίσιο ορισμένης διαδικασίας, κατά τον ίδιο τρόπο με κάθε άλλο καύσιμο μη προερχόμενο από απόβλητα και χωρίς να λαμβάνονται ειδικά μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας ή του περιβάλλοντος, δεν αποτελεί απόβλητο απλώς και μόνο διότι εμπίπτει στις ειδικές κατηγορίες αποβλήτων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας, σε συνδυασμό με την απόφαση 94/3, παρά μόνον αν η ουσία αυτή εμφανίζει τυπικές ιδιότητες αποβλήτου.

63 Η Ολλανδική Κυβέρνηση φρονεί ότι μόνον κατά περίπτωση, κατόπιν εξετάσεως των συνθηκών, πρέπει να αποφασίζεται αν μια ουσία χρησιμοποιούμενη σε διαδικασία βιομηχανικής παραγωγής αποτελεί απόβλητο, υπό την έννοια της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως, ή δευτερογενή πρώτη ύλη. Πρέπει να εξετάζεται κυρίως ο τρόπος χρησιμοποιήσεως της ουσίας, η προέλευσή της και η φύση ή η σύνθεσή της.

64 Όπως υπομνήσθηκε ανωτέρω, η μέθοδος επεξεργασίας ή τρόπος χρήσεως μιας ουσίας δεν είναι καθοριστικά για τον χαρακτηρισμό ή μη της ουσίας ως αποβλήτου. Πράγματι, αυτό που συμβαίνει στο μέλλον σε ένα αντικείμενο ή σε μια ουσία δεν ασκεί επιρροή στη φύση της ως αποβλήτου η οποία ορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας, σε σχέση με τη συνιστάμενη στην απόρριψη ενέργεια, πρόθεση ή υποχρέωση του κατόχου του αντικειμένου ή της ουσίας.

65 Ακριβώς όπως δεν πρέπει να αποκλείονται από την έννοια του αποβλήτου οι ουσίες και τα αντικείμενα που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν από οικονομική άποψη (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Vessoso και Zanetti, σκέψη 9), δεν πρέπει να απο-

κλείονται ούτε οι ουσίες και τα αντικείμενα που μπορούν να αξιοποιηθούν ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία.

66 Πράγματι, οι συνέπειες της επεξεργασίας της ουσίας αυτής στο περιβάλλον δεν ασκούν επιρροή για τον χαρακτηρισμό της ως αποβλήτου. Ένα συνηθισμένο καύσιμο μπορεί να καίγεται χωρίς να τηρούνται οι κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος χωρίς ωστόσο να καθίσταται απόβλητο, ενώ ουσίες που απορρίπτονται μπορούν να αξιοποιηθούν ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία, χωρίς να χάνουν την ιδιότητά τους ως αποβλήτων.

67 Όπως έχει, εξάλλου, διευκρινίσει το Δικαστήριο στη σκέψη 30 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Inter-Environnement Wallonie, από καμία διάταξη της οδηγίας δεν προκύπτει ότι αυτή δεν αφορά τις εργασίες διαθέσεως ή αξιοποιήσεως που εντάσσονται σε διαδικασία βιομηχανικής παραγωγής, οσάκις οι εργασίες αυτές προφανώς δεν αποτελούν κίνδυνο για την υγεία του ανθρώπου ή για το περιβάλλον.

68 Το γεγονός ότι ουσίες μπορούν να αξιοποιηθούν ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία είναι βεβαίως πολύ σημαντικό για τον καθορισμό του αν πρέπει να επιτραπεί ή να ευνοηθεί η χρήση της ουσίας αυτής ως καυσίμου ή για να αποφασισθεί η ένταση του προς άσκηση ελέγχου.

69 Ομοίως, μολονότι η μέθοδος επεξεργασίας μιας ουσίας δεν ασκεί επιρροή για τον χαρακτηρισμό της ως αποβλήτου, δεν μπορεί ωστόσο να αποκλεισθεί η εκτίμησή της ως ενδείξεως της υπάρξεως αποβλήτου. Πράγματι, μολονότι η χρήση μιας ουσίας ως καυσίμου αποτελεί συνήθη μέθοδο αξιοποιήσεως των αποβλήτων, η χρήση αυτή μπορεί να αποτελεί στοιχείο που παρέχει τη δυνατότητα να αποδειχθεί η ύπαρξη ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως, συνισταμένης στην απόρριψη της ουσίας αυτής, υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας.

70 Ελλείψει ειδικών κοινοτικών διατάξεων σχετικών με την απόδειξη της υπάρξεως αποβλήτου, στον εθνικό δικαστή απόκειται να εφαρμόζει τις συναφείς διατάξεις του συστήματος δικαίου της χώρας του, μεριμνώντας ώστε να μη θίγει τον σκοπό και την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας.

71 Όσον αφορά την αντίληψη της κοινωνίας, διαπιστώνεται ότι ούτε το στοιχείο αυτό ασκεί επιρροή, λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεως της εννοίας του αποβλήτου στο άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας, αλλά μπορεί επίσης να αποτελεί ένδειξη της υπάρξεως αποβλήτου.

72 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχεία α' και β', στην υπόθεση C-418/97 και στο δεύτερο ερώτημα, στοιχεία β' και γ', στην υπόθεση C-419/97, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, προκειμένου να καθορισθεί αν η χρήση μιας ουσίας όπως τα LUWA-bottoms ή τα ροκανίδια ξύλου ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή της, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι οι ουσίες αυτές μπορούν να αξιοποιηθούν ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία.

73 Το γεγονός ότι η χρήση αυτή ως καυσίμου αποτελεί συνήθη τρόπο αξιοποιήσεως των αποβλήτων και το γεγονός ότι η εταιρία θεωρεί τις ουσίες αυτές απόβλητα μπορούν να θεωρηθούν ενδείξεις ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως συνισταμένης στην απόρριψή τους υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας. Ωστόσο, η πραγματική ύπαρξη αποβλήτου υπό την έννοια της οδηγίας πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-418/97

74 Με το δεύτερό του ερώτημα, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-418/97, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν, προκειμένου να καθορισθεί αν η χρήση μιας ουσίας

όπως τα LUWA-bottoms ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή τους, πρέπει να εξετασθεί αν η χρήση αυτή αφορά κύριο προϊόν ή υποπροϊόν (υπόλειμμα).

75 Κατά την ARCO και την Epon, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η χρήση μιας ουσίας ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψη, απλώς και μόνο λόγω της προελεύσεώς της. Η Epon προσθέτει ότι, δεδομένου ότι οι δευτερογενείς πρώτες ύλες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε παραγωγική διαδικασία πανομοιότυπη ή ανάλογη με αυτή στην οποία υποβάλλονται οι πρωτογενείς πρώτες ύλες, δεν μπορούν να θεωρηθούν απόβλητα.

76 Η Δανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η ύπαρξη προγενέστερης παραγωγικής διαδικασίας δεν είναι αποφασιστική για τον καθορισμό του αν μια ύλη αποτελεί απόβλητο. Ένα κύριο προϊόν συνήθως δεν είναι απόβλητο, αλλά θα μπορούσε να είναι σε ορισμένες περιπτώσεις αν, επί παραδείγματι, το εν λόγω προϊόν δεν πληροί τις εσωτερικές ποιοτικές προδιαγραφές της επιχειρήσεως και κρίνεται προτιμότερη η απόρριψή του.

77 Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, υφίσταται πρόθεση απορρίψεως μιας ουσίας οσάκις η ουσία αυτή προκύπτει από διαδικασία παραγωγής μη προοριζόμενη, κυρίως ή παρεμπιπτόντως, να παραγάγει την ουσία αυτή. Όπως προβλέπει το γερμανικό δίκαιο, προς τούτο θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη η γνώμη του παραγωγού και η συνήθης χρήση. Εντούτοις, σύμφωνα με όσα εξέθεσε η κυβέρνηση αυτή στο πλαίσιο του προηγουμένου ερωτήματος, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το ζήτημα αν ένα υποπροϊόν μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος χωρίς να υποστεί περαιτέρω επεξεργασία.

78 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσθέτει ότι τα υπολείμματα παραγωγής τα οποία μπορούν να αποτελούν χρήσιμα υποπροϊόντα και να χρησιμοποιούνται ως

πρώτη ύλη χωρίς επιπλέον επεξεργασία, κατά τον ίδιο τρόπο με κάθε άλλη πρώτη ύλη μη προερχόμενη από απόβλητα, εμπίπτουν στο εμπορικό κύκλωμα και δεν αποτελούν απόβλητα.

79 Κατά την Ολλανδική Κυβέρνηση, η προέλευση της ουσίας ή του αντικειμένου περιλαμβάνεται μεταξύ των διαφόρων στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να καθορίζεται αν πρόκειται περί αποβλήτου.

80 Η Αυστριακή Κυβέρνηση φρονεί επίσης ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι μια ουσία παράγεται από εταιρία της οποίας σκοπός δεν είναι η παραγωγή της ουσίας αυτής. Η κυβέρνηση αυτή επισημαίνει ότι τα LUWA-bottoms δεν αποτελούν ούτε κύριο προϊόν ούτε υποπροϊόν, αλλά απόβλητο προκύπτον από την επεξεργασία ροής σωματιδίων.

81 Τέλος, κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι μια ουσία αποτελεί υποπροϊόν (υπόλειμμα) παραγωγικής διαδικασίας που επικεντρώνεται στην παρασκευή άλλου προϊόντος αποτελεί ένδειξη περί του ότι μπορεί να πρόκειται για απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας.

82 Όπως επισημάνθηκε προηγουμένως στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως, το γεγονός ότι μια ουσία τυγχάνει μιας εργασίας την οποία αναφέρει το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας, όπως είναι η χρήση ως καυσίμου, δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί απορρίψεως της ουσίας αυτής και δεν πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί η εν λόγω ουσία απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας.

83 Αντιθέτως, ορισμένες περιστάσεις μπορεί να συνιστούν ενδείξεις της υπάρξεως ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως συνισταμένης στην απόρριψη, υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας.

84 Τούτο συμβαίνει ιδίως οσάκις η χρησιμοποιούμενη ουσία είναι υπόλειμμα παραγωγής, δηλαδή προϊόν το οποίο, καθαυτό, δεν επιδιώκεται να παραχθεί προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο.

85 Πράγματι, η χρήση μιας ουσίας όπως τα LUWA-bottoms ως καυσίμου, αντί ενός συνήθους καυσίμου, αποτελεί στοιχείο το οποίο δημιουργεί την εντύπωση ότι ο χρήστης του το απορρίπτει είτε διότι το επιθυμεί είτε διότι υποχρεούται προς τούτο.

86 Μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως ένδειξη το γεγονός ότι η ουσία αποτελεί υπόλειμμα για το οποίο δεν μπορεί να προβλεφθεί καμία άλλη χρήση εκτός από την απόρριψη. Το γεγονός αυτό δημιουργεί την εντύπωση ότι ο κάτοχος της ουσίας την απέκτησε με μοναδικό σκοπό την απόρριψη είτε διότι το επιθυμεί, είτε διότι υποχρεούται προς τούτο, επί παραδείγματι λόγω συμφωνίας την οποία συνήψε με τον παραγωγό της ουσίας ή με άλλον κάτοχο.

87 Το ίδιο ισχύει οσάκις η ουσία αποτελεί υπόλειμμα, του οποίου η σύνθεση δεν είναι προσαρμοσμένη στη χρήση στην οποία υποβάλλεται ή ακόμη οσάκις η χρήση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται υπό ειδικές συνθήκες λήψεως προφυλάξεων λόγω του ότι η σύνθεσή της είναι επικίνδυνη για το περιβάλλον.

88 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-418/97 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το γεγονός ότι μια ουσία που χρησιμοποιείται ως καύσιμο αποτελεί υπόλειμμα της διαδικασίας παραγωγής άλλης ουσίας, το γεγονός ότι δεν μπορεί να προβλεφθεί καμία άλλη χρήση της ουσίας αυτής πλην της διαθέσεως, το γεγονός ότι η

σύνθεση της ουσίας δεν είναι προσαρμοσμένη στη χρήση στην οποία υποβάλλεται ή το γεγονός ότι η χρήση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται υπό ειδικές συνθήκες λήψεως προφυλάξεων για το περιβάλλον μπορούν να θεωρηθούν ενδείξεις ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως συνισταμένης στην απόρριψη της εν λόγω ουσίας υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας. Ωστόσο, η πραγματική ύπαρξη αποβλήτου υπό την έννοια της οδηγίας πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος, στοιχείο α', στην υπόθεση C-419/97

89 Με το δεύτερο ερώτημά του, στοιχείο α', στην υπόθεση C-419/97, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, για να καθορισθεί αν η χρήση των ροκανιδιών ξύλου ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψη, πρέπει να εξετασθεί αν τα απόβλητα τα οποία προέρχονται από κατασκευές οικοδομών και κατεδαφίσεις κτιρίων και από τα οποία παρασκευάσθηκαν τα ροκανίδια έχουν ήδη υποβληθεί, σε χρόνο προγενέστερο της καύσεως, σε εργασίες που ισοδυναμούν με απόρριψη, δηλαδή εργασίες (ανακυκλώσεως) με τις οποίες επιδιώκεται να καταστούν τα απόβλητα αυτά κατάλληλα για επαναχρησιμοποίηση ως καύσιμα και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν η εργασία αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως εργασία αξιοποιήσεως αποβλήτου μόνον αν την αναφέρει ρητά το παράρτημα II Β της οδηγίας ή και στην περίπτωση κατά την οποία προσομοιάζει με εργασία την οποία αναφέρει το παράρτημα αυτό.

90 Κατά τις προσφεύγουσες της κύριας δίκης, τα χρησιμοποιούμενα από την Epon ως καύσιμο ξύλα είναι εμποτισμένα με πολύ τοξικές ουσίες και θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται ως επικίνδυνα απόβλητα. Το γεγονός ότι τα ξύλα αυτά μετατρέπονται σε ροκανίδια και ότι τα τελευταία κονιοποιούνται ουδόλως μεταβάλλει τον χαρακτήρα και τη σύνθεση της ουσίας, η οποία διατηρεί τα τοξικά συστατικά.

91 Η Epon θεωρεί ότι μια ουσία που αποτέλεσε αντικείμενο εργασίας ανακυκλώσεως δεν πρέπει να θεωρείται απόβλητο οσάκις η χρήση της πραγματοποιείται κατά

τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος, δηλαδή οσάκις, σε σύγκριση με τη χρήση πρωτογενούς πρώτης ύλης, η χρήση της δεν έχει δυσμενέστερες επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον.

92 Όσον αφορά το δεύτερο μέρος του ερωτήματος, η Epon επισημαίνει ότι η απαρίθμηση στο παράρτημα II Β της οδηγίας δεν είναι εξαντλητική και ότι πρέπει να μπορούν να λαμβάνονται υπόψη νέες μέθοδοι ανακυκλώσεως. Ωστόσο, η Epon επισημαίνει ότι τα απόβλητα που προέρχονται από κατασκευές οικοδομών και κατεδαφίσεις κτιρίων έχουν ήδη υποβληθεί στην ανακύκλωση την οποία αφορά η κατηγορία R 2 του παραρτήματος II Β, δηλαδή σε «Ανακύκλωση ή ανάκτηση οργανικών ουσιών που δεν χρησιμοποιούνται ως διαλύτες».

93 Οι παρεμβάσες κυβερνήσεις καθώς και η Επιτροπή θεωρούν, κατ' ουσίαν, ότι το γεγονός ότι τα επίμαχα στην κύρια δίκη απόβλητα υποβλήθηκαν προηγουμένως σε εργασίες διαλογής και μετατροπής σε ροκανίδια δεν αρκεί για να απολέσουν αυτά την ιδιότητά τους ως αποβλήτων. Οι εργασίες αυτές δεν αποτελούν εργασία αξιοποιήσεως, υπό την έννοια του παραρτήματος II Β της οδηγίας, αλλά απλή προεπεξεργασία των αποβλήτων. Μια ουσία παύει να είναι απόβλητο μόνον οσάκις έχει υποβληθεί σε εργασία πλήρους αξιοποιήσεως, υπό την έννοια του παραρτήματος II Β της οδηγίας, δηλαδή οσάκις μπορεί να αντιμετωπισθεί κατά τον ίδιο τρόπο με άλλη πρώτη ύλη ή, όπως εν προκειμένω, οσάκις το υλικό ή ενεργειακό δυναμικό του αποβλήτου χρησιμοποιήθηκε κατά την καύση.

94 Συναφώς, πρέπει προηγουμένως να διαπιστωθεί ότι, ακόμη και οσάκις ένα απόβλητο υποβάλλεται σε εργασία πλήρους αξιοποιήσεως που έχει ως συνέπεια ότι η εν λόγω ουσία απέκτησε τις ίδιες ιδιότητες και τα ίδια χαρακτηριστικά με μια πρώτη ύλη, γεγονός παραμένει ωστόσο ότι η ουσία αυτή μπορεί να θεωρείται απόβλητο αν,

σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας, ο κάτοχός της απαλλάσσεται ή ή έχει την πρόθεση ή την υποχρέωση να απαλλαγεί από αυτήν.

95 Το γεγονός ότι η ουσία είναι αποτέλεσμα εργασίας πλήρους αξιοποιήσεως, υπό την έννοια του παραρτήματος ΙΙ Β της οδηγίας, αποτελεί το ένα μόνον από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να κριθεί αν πρόκειται περί αποβλήτου, αλλά δεν επιτρέπει, καθαυτό, τη συναγωγή οριστικού συμπεράσματος συναφώς.

96 Εφόσον μια εργασία πλήρους αξιοποιήσεως δεν αναιρεί κατ' ανάγκην τον χαρακτηρισμό ενός αντικειμένου ως αποβλήτου, τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όσον αφορά μια απλή εργασία διαλογής η προεπεξεργασίας των αντικειμένων αυτών, όπως η μετατροπή σε ροκανίδια των εμποτισμένων με τοξικές ουσίες αποβλήτων ξύλου ή η μετατροπή τους σε σκόνη ξύλου, εργασία η οποία, δεδομένου ότι δεν καθαρίζει το ξύλο από τις τοξικές ουσίες που το εμποτίζουν, δεν έχει ως αποτέλεσμα τη μετατροπή των προϊόντων αυτών σε προϊόν παρόμοιο με πρώτη ύλη, το οποίο έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτή την πρώτη ύλη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό τις ίδιες συνθήκες λήψεως προφυλάξεων για το περιβάλλον.

97 Συνεπώς, στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α', στην υπόθεση C-419/97 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το γεγονός ότι μια ουσία είναι αποτέλεσμα εργασίας αξιοποιήσεως, υπό την έννοια του παραρτήματος ΙΙ Β της οδηγίας, αποτελεί το ένα μόνον από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να κριθεί αν η ουσία αυτή παραμένει απόβλητο, αλλά δεν επιτρέπει, καθαυτό, τη συναγωγή οριστικού συμπεράσματος συναφώς. Η ύπαρξη αποβλήτου πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, βάσει του ορισμού που περιέχει το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας, δηλαδή της ενεργείας, της προθέσεως ή της υποχρεώσεως που συνίσταται στην απόρριψη της εν λόγω ουσίας, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

98 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική, η Δανική, η Γερμανική, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Nederlandse Raad van State με διατάξεις της 25ης Νοεμβρίου 1997, αποφαίνεται:

Υπόθεση C-418/97

1) Το γεγονός και μόνον ότι μια ουσία όπως τα LUWA-bottoms τυγχάνει μιας εργασίας την οποία αναφέρει το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου

1991, δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί απορρίψεως της ουσίας αυτής και δεν πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί η εν λόγω ουσία απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας αυτής.

2) Προκειμένου να καθορισθεί αν η χρήση μιας ουσίας όπως τα LUWA-bottoms ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή της, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η ουσία αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία.

Το γεγονός ότι η χρήση αυτή ως καυσίμου αποτελεί συνήθη τρόπο αξιοποιήσεως των αποβλήτων και το γεγονός ότι η εταιρία θεωρεί την ουσία αυτή απόβλητο μπορούν να θεωρηθούν ενδείξεις ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως συνισταμένης στην απόρριψή της υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156. Ωστόσο, η πραγματική ύπαρξη αποβλήτου υπό την έννοια της οδηγίας πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Το γεγονός ότι μια ουσία που χρησιμοποιείται ως καύσιμο αποτελεί υπόλειμμα της διαδικασίας παραγωγής άλλης ουσίας, το γεγονός ότι δεν μπορεί να προβλεφθεί καμία άλλη χρήση της ουσίας αυτής πλην της διαθέσεως, το γεγονός ότι η σύνθεση της ουσίας δεν είναι προσαρμοσμένη στη χρήση στην οποία υποβάλλεται ή το γεγονός ότι η χρήση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται υπό ειδικές συνθήκες λήψεως προφυλάξεων για το περιβάλλον μπορούν να θεωρηθούν ενδείξεις ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως συνισταμένης στην απόρριψη της ουσίας αυτής υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας. Ωστόσο, η πραγματική ύπαρξη αποβλήτου υπό την έννοια της οδηγίας πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να

καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Υπόθεση C-419/97

1) Το γεγονός και μόνον ότι μια ουσία όπως τα ροκανίδια ξύλου τυγχάνει μιας εργασίας την οποία αναφέρει το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας 75/442, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156, δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί απορρίψεως της ουσίας αυτής και δεν πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί η εν λόγω ουσία απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας.

2) Το γεγονός ότι μια ουσία είναι αποτέλεσμα εργασίας αξιοποιήσεως, υπό την έννοια του παραρτήματος ΙΙ Β της εν λόγω οδηγίας, αποτελεί το ένα μόνον από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να κριθεί αν η ουσία αυτή παραμένει απόβλητο, αλλά δεν επιτρέπει, καθαυτό, τη συναγωγή οριστικού συμπεράσματος συναφώς. Η ύπαρξη αποβλήτου πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, βάσει του ορισμού που περιέχει το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156, δηλαδή της ενεργείας, της προθέσεως ή της υποχρεώσεως που συνίσταται στην απόρριψη της εν λόγω ουσίας, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Προκειμένου να καθορισθεί αν η χρήση μιας ουσίας όπως τα ροκανίδια ξύλου ως καυσίμου ισοδυναμεί με απόρριψή της, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η

ουσία αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί ως καύσιμο κατά τρόπο συνάδοντα προς την προστασία του περιβάλλοντος και χωρίς ριζική επεξεργασία.

Το γεγονός ότι η χρήση αυτή ως καυσίμου αποτελεί συνήθη τρόπο αξιοποιήσεως των αποβλήτων και το γεγονός ότι η εταιρία θεωρεί την ουσία αυτή απόβλητο μπορούν να θεωρηθούν ενδείξεις ενεργείας, προθέσεως ή υποχρεώσεως συνισταμένης στην απόρριψή της υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156. Ωστόσο, η πραγματική ύπαρξη αποβλήτου υπό την έννοια της οδηγίας αυτής πρέπει να ελέγχεται από πλευράς του συνόλου των πραγματικών περιστατικών, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας, και πρέπει να καταβάλλεται μέριμνα ώστε να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας αυτής.

Edward Moitinho de Almeida Sevón

Gulmann Puissochet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιουνίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

D. A. O. Edward